

MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLER İLE MESLEK MENSUPLARININ MUHASEBE EĞİTİMİNE KARŞI ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI¹

Pınar AVCI²

Öz

Çalışmanın amacı, öğrencilerin ve çalışanların muhasebe eğitimine karşı algılarını incelemektir. Çalışmaya Türkiye’deki bir devlet üniversitesine bağlı Meslek Yüksekokulunda yer alan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencileri, bu programdan mezun olup sektörde çalışanlar ve okulun bulunduğu ilçede çalışan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler dahil edilmiştir. 119 katılımcıdan anket aracılığıyla veriler toplanmaktadır. Toplanan veriler, SPSS 20 programı kullanılarak tanımlayıcı istatistikleri, T-Testi, One-way Anova ve Korelasyon testleri ile analiz edilmektedir. Analiz sonuçları, katılımcıların cinsiyetleri, baba meslekleri ve mezun oldukları lise türleri muhasebe eğitiminden beklentilerini ve bakış açılarını ve muhasebe eğitimini benimseme motivasyonlarını farklılaştırmadığını göstermektedir. Katılımcıların cinsiyetleri ve babalarının meslekleri muhasebe eğitimini seçme nedenlerini etkilemezken, ticaret lisesinden mezun olmaları etkilemektedir. Sonuç olarak, meslek mensuplarının (programdan mezun olup sektörde çalışanlar ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler) muhasebe eğitimine karşı bakış açıları öğrencilere göre daha pozitifdir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe eğitimi, Muhasebe Mesleği, Meslek Yüksekokulu, Algı farklılıkları.

JEL Kodları: M12, M40, M49.

A COMPARISON OF PERCEPTIONS OF STUDENTS STUDYING ACCOUNTING AND MEMBERS OF THIS PROFESSION ABOUT ACCOUNTING EDUCATION

Abstract

This study aims to examine the perceptions of students and employees about accounting education. The students are studying in the Accounting and Tax Applications program in a vocational school of a state university in Turkey, graduates and the certified public accountants working in the city in which the school is included in the study. In this study, data are gathered through a questionnaire from 119 participants. The obtained data are analyzed through descriptive statistics and Independent Samples T-test, One-Way Anova and correlation tests by using SPSS 20 program. The analysis results show that the gender of the participants, their fathers’ jobs, the type of high school they graduated from do not affect expectations from the accounting education, perspectives and their motivation for adopting accounting education. The gender of participants and their fathers’ job does not have a statistically significant influence on the reasons for choosing an accounting education. At the same time, their high school type affects their reasons for choosing an accounting education. In conclusion, accountants’ perspectives (who work in the sector as accountants and certified public accountants) about accounting education are more positive than the students.

Keywords: Accounting Education, Accounting Profession, Vocational School, Perception Differences.

JEL Codes: M12, M40, M49.

¹ Bu çalışma, 28 Eylül-1 Ekim 2017 tarihleri arasında düzenlenen Uluslararası Çağdaş Eğitim Araştırmaları Kongresi’nde sunulmuş bir bildiriden türetilmiştir.

² **Sorumlu Yazar**, Öğr. Gör. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Şarköy MYO, Muhasebe ve Vergi Bölümü, Tekirdağ, TÜRKİYE. pavci@nku.edu.tr, Orcid No: 0000-0001-9480-8016

Makalenin Türü (Article Type): Araştırma Makalesi (Research Article)

Makale Geliş Tarihi (Received Date): 17.12.2021

Makale Kabul Tarihi (Accepted Date): 11.04.2022

Atf (Cite): Avcı, P. (2022). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrenciler ile Meslek Mensuplarının Muhasebe Eğitimine Karşı Algılarının Karşılaştırılması, *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2022(1), 1-15.

1. Giriş

Ekonomik sınırların kalkması ile birlikte yaşanan gelişmeler, ticarete bazı inovasyon ve değişimlerin oluşmasına neden olmakta ve bu değişimler Türkiye’de birçok alanı etkilemektedir. Öncelikle ulusal ve uluslararası alanda ticari faaliyette bulunan firmalar etkilenmekte ve bu etkiye adapte olmak için çabalamaktadır (Kandemir vd., 2016, s. 134).

Etkilenen diğer bir alan ise, eğitim sistemleridir. Bu durum, eğitim sistemlerinde reformların oluşmasına sebep olmaktadır. Reformlar, temel eğitimden başlayarak sonraki eğitim ve üniversitelere doğru gelişmeler yaratmaktadır. Eğitimdeki bu gelişmelerin amacı, eğitim kalitesini arttırmak ve üniversite ile işveren ihtiyaçları arasında oluşan boşluğu azaltmaktır (Montano vd., s. 299).

Ayrıca yaşanan bu değişimler, ticarete ve eğitimde olduğu gibi muhasebe alanında da birçok unsuru etkilemektedir. Bu unsurlar; muhasebe kavramı, muhasebe mesleği, muhasebe eğitimi gibi sayılmaktadır. Muhasebe alanında etkilenen bu unsurlar için, ulusal ve uluslararası gelişmeler, bazı kurum ve kuruluşların görüşleri ve üniversitelerdeki muhasebe eğitimi veren öğretim elemanların ve muhasebe eğitimlerini sürdüren öğrencilerin görüşleri temel alınarak, gelişim sağlanmakta ve bu alanda kalite arttırılmaya çalışılmaktadır (Dağdeviren vd., s. 503-504). Ancak muhasebe ve eğitimde yaşanan değişimler, bireylerin muhasebe kavramlarına, muhasebe eğitimine ve mesleğine karşı algılarını farklılaştırmaktadır ve hatta toplum muhasebe mesleğini, bir meslek olarak görmemekte ve gereken saygı gösterilmemektedir.

Dolayısıyla öğrencilerin ve çalışanların muhasebe eğitimine ve mesleğine karşı algılarını inceleyen birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmalardan bazıları, bu çalışmada incelenmiştir. İncelemeler sonucunda, Fisher ve Murphy’ın (1995) çalışmasında öğrencilerin ve mesleği icra edenlerin muhasebe mesleğine karşı bakış açılarının olumsuz olduğu belirlenirken Otlu, Durmuş, ve Solak’ın (2012) ve Mbawuni’nin (2014) çalışmalarında ise öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı bakış açılarının olumlu olduğu ve hatta gelecek vadeden bir meslek olarak gördükleri belirlenmiştir. Ayrıca Usoff ve Feldmann ‘ın (1998) çalışmasında öğrencilerin sahip olduğu teknik olmayan becerilerin muhasebe mesleğindeki kariyer gelişiminde etkili olduğu saptanmıştır. Erol ve Erkan’ın (2008) ve Gençtürk, Demir ve Çarıkçı’n (2008) çalışmalarında öğrencilerin eğitimdeki derecesi (bir üst sınıfa geçmesi) arttıkça, muhasebe eğitime karşı bakış açılarının daha pozitif olduğu tespit edilmiştir. Bunlara ilave olarak, Wessels ve Steenkamp’ın (2009) çalışmasında öğrencilerin farklı etnik gruplarda olması muhasebe eğitime karşı algılarını etkilemediği saptanırken, Çelik ve Serinkan’ın (2011) çalışmasında öğrencilerin farklı bölümlerde eğitimlerini sürdürmesi muhasebe eğitime karşı algılarını farklılaştırdığı saptanmıştır. Son incelemede ise Akbulut, Pekkaya ve Aksakaloğlu’n (2014) çalışmasında meslek mensupların, meslek liselerinde verilen muhasebe eğitime karşı bakış açılarının olumlu olmadığı tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere, çalışmaların çoğunda ya öğrenci grupları ya da meslek mensupları ele alınmış, bu öğrenci veya meslek mensuplarının muhasebe eğitime ve muhasebe mesleğine karşı bakış açıları ortaya konulmuş ve bu bakış açılarının birbirinden farklı veya aynı olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla yapılan çalışmaların çoğunda tek bir grubun ele alınması ve gruplar arası karşılaştırma yapılmaması, bu çalışma için motivasyon kaynağı oluşturmaktadır.

Çalışmada, hem öğrenci grupları hem de meslek mensupları ele alınarak muhasebe eğitime karşı algılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Farklı grupları ele alarak yapılan bu çalışma, literatüre önemli katkılar sunmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda çalışmanın örnekleme, Etikan, Musa ve Alkassim’in (2016) incelemesinde belirttiği üzere uygunluk yöntemi (tesadüfi örnekler) kullanılarak tespit edilmektedir. Dolayısıyla çalışmadaki katılımcılar tesadüfî olarak seçilmekte ve çalışma örnekleme Türkiye’de bir Devlet üniversitesindeki Meslek Yüksekokulunda yer alan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programında öğrenim gören öğrenciler, bu programdan mezun olup sektörde çalışan meslek mensupları ve okulun bulunduğu ilçedeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerden oluşmaktadır. Çalışmada veri toplamak için Atmaca ve Çoşgun’nun (2014) araştırmasında yararlandığı anket temel alınmakta ve anket bu çalışmaya adapte edilmektedir. Anket, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programında bulunan mevcut 58 öğrenciye verilmiştir ve her öğrenciden dönüt alınmıştır. Ayrıca ilçede bulunan toplam 12 Serbest Muhasebeci Mali Müşavire anket verilmiş ve toplam 11 mali müşavirden anketi doldurmuştur. Son olarak, mezun öğrenci grubuna sosyal medya aracılığıyla toplam 80 kişiye anket ulaştırılmış ve 50

kişi anketi doldurarak çalışmaya dahil edilmiştir. Görüldüğü üzere, 150 anket dağıtılmış ve toplam 119 ankete cevap verilmiştir. Anketlerden toplanan verilerin doğru ve sağlıklı değerlendirilebilmesi için ankete geri dönüş oranının Özoğlu'nun (1992) çalışmasında belirttiği üzere %40-%60 ve Büyüköztürk'ün (2005) çalışmasında bahsettiği üzere %70 veya %80 oranlarından büyük olması gerekmektedir. Çalışmada, anketlere geri dönüş oranı %79'dur ve bu da bize verileri sağlıklı ve doğru değerlendirme imkanı vermektedir. Toplanan veriler, SPSS 20 programı kullanılarak tanımlayıcı analiz, T- testi, One-Way ANOVA ve korelasyon testleri yapılmaktadır. Çalışma sonucunda, katılımcıların demografik özellikleri muhasebe eğitimi seçme nedenleri, bu eğitimden beklentileri ve bakış açıları üzerine farklı algılar yarattığı saptanmaktadır. Katılımcıların demografik özellikleri de muhasebe eğitimi benimseme motivasyonları üzerine de farklı algılar oluşturmaktadır. Son olarak, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve sektörde çalışan mezun öğrencilerin muhasebe eğitime karşı algıları Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı'nda eğitime devam eden öğrencilere göre daha pozitif olduğu belirlenmiştir.

Çalışmanın geri kalan kısmı şöyle tasarlanmıştır. İkinci bölümde muhasebe, muhasebe eğitimi ve mesleğine değinilerek ve günümüze kadar yapılmış bazı çalışmalar incelenerek çalışmanın amacı ortaya konulmaktadır. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, ölçeği ve örnekleme açıklanmaktadır. Dördüncü bölümde, toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ele alınmakta ve yorumlanmaktadır. Son bölümde ise çalışmanın sonuçları ile yapılmış önceki çalışma sonuçları ile karşılaştırılmakta ve sonuçlar değerlendirilmektedir.

2. Literatür Taraması

2.1. Muhasebe ve Muhasebe Eğitimi

Muhasebe, firmalar için gerekli olan bilgi sistemi veya finansal olayları tarih sırasına göre kaydetme, sınıflandırma, analiz etme, raporlama ve yorumlama fonksiyonlarının bütünü olarak tanımlanmaktadır (Lazol, 2011, s. 3, 6).

Firmaların muhasebe işlevlerini yerine getirmek için ihtiyaç duyduğu bilgi ve teknik becerileri içeren uygulamalara, muhasebe eğitimi denilmektedir (Akbulut vd., 2014, s. 73; Kandemir vd., 2016, s. 135). Muhasebe eğitimi, bireylere liselerde ve üniversitelerin fakülte ve meslek yüksekokullarındaki ilgili bölümler aracılığıyla verilmekte ve hatta kurslar, dershaneler ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) merkezleri tarafından sağlanmaktadır (Özcan vd., 2009, s. 171). Birçok kurum ve kuruluşlar tarafından verilen muhasebe eğitiminin belirli amaçları bulunmaktadır. Bunlar;

Muhasebe eğitiminin amacı, Erol ve Erkan'ın (2008) çalışmasında belirttiği üzere, firmaların gelecekle ilgili karar almasına yardımcı olan doğru ve güvenilir bilgiyi raporlar halinde sunulmasını sağlamak ve konu ile ilgili bireyleri bilgilendirmektir. Oflu, Durmuş ve Solak'ın (2012) araştırmasına göre, firmaların ihtiyaçları olan ön muhasebe personelinin meslek yüksekokulları tarafından yetiştirilmesini sağlamaktır. Bunlara ilave olarak, Montano ve diğerlerinin (2001) yaptıkları incelemede ise muhasebe eğitimi aracılığıyla, müfredat boyunca öğrencilerin iletişim becerilerini, kişilerarası yeteneklerini, problem çözme yeteneğini ve stres yönetimi gibi becerilerini geliştirmektir. Belirtilen bu amaçları yerine getirmek için üniversiteler ve meslek kuruluşları bir araya gelerek hedefler oluşturmaktadır.

Dolayısıyla bu hedefler doğrultusunda muhasebe eğitimi, Türkiye'de özellikle üniversitelere bağlı Meslek Yüksekokullarındaki Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı ile iki yıl boyunca teorik ve uygulamalı olarak yoğun bir biçimde verilmektedir (Demir, 2012).

Ayrıca öğrencilere verilen muhasebe eğitiminin kalitesini önemli derecede etkileyen unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurlardan biri öğretim elemanlarının nitelikli olmasıdır. Dahası fiziki çevre, teknik makine-teçhizat, öğrenci ve akademik faaliyetlerin nitelikli olması gibi sıralanmaktadır (Tuğay, 2014).

2.2. Muhasebe Mesleği

Türkiye'de 01.06.1989 tarihinde kabul edilen ve 13.06.1989 tarihinde yayınlanan 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik kanunu ile muhasebe mesleği ve meslek mensupların sahip olması gereken genel ve özel şartlar belirlenmiştir. Bu

kanuna göre, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik'in genel şartları; T.C. vatandaşı olmak, medeni haklarını kullanma ehliyetine sahip olmak, kamu haklarından mahrum olmamak, Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde belirtilen süreler için mahkum olmamak, ceza ve disiplin soruşturması sonucunda memuriyetten çıkarılmamak ve meslek şeref ve haysiyetine uymayan durumlarda bulunmamaktır. Ayrıca Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik'in özel şartları; hukuk, iktisat, işletme gibi bilim dallarında eğitim veren Fakülte ve Yüksekokullardan lisans düzeyinde mezun olmak, staj amacıyla Serbest Muhasebeci Mali Müşavir veya Yeminli Mali Müşavir yanında üç yıl çalışmak, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavını kazanmak ve ruhsatı almaktır. Yeminli Mali Müşavirlik'in özel şartları ise; en az 10 yıl Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik yapmak ve Yeminli Mali Müşavirlik sınavını kazanarak ruhsatı almaktır (Bakır, 2011, s.78-79).

Muhasebe mesleği, ekonomik gelişmelerden olumlu ya da olumsuz olarak etkilenen, dünyada kabul edilen ve uluslararası olarak faaliyet gösteren bir meslektir. Bu meslek üyeleri, günümüzde yeniliklere adapte olabilmek ve devamlılıklarını sürdürebilmek için sadece ön yeterlilik eğitimi değil aynı zamanda sürekli devam eden eğitim almalıdır. Çünkü doğru yönlendirme ve çalışma ile muhasebe mesleğin parlak bir geleceği bulunmaktadır (Romanus & Arowoshegbe, 2014, s. 135).

Toplumun muhasebe mesleğini bir meslek olarak görebilmesi için sahip olması gereken bazı kriterler bulunmaktadır (Ayboğa, 2003, s. 330):

- ✓ Devamlı karmaşıklık ve gelişme gösteren bilgiye sahip olmak,
- ✓ Muhasebe uygulamalarında bazı sorunlarla karşılaşmak ve bunları mesleki yargılarla çözmek ve
- ✓ Kamuya faydalı olmak için faaliyet göstermede mesleki sorumluluğu taşımaktır.

Ŧicoi ve Albu'n (2018) çalışmasında da bir bireyin muhasebeyi meslek olarak seçmesinin bazı temel faktörleri olduğundan bahsetmektedir. Bunlar;

- ✓ Eğitim,
- ✓ Bireysel özellikler,
- ✓ Finansal unsurlar,
- ✓ Sosyal unsurlar,
- ✓ Entelektüel unsurlar,
- ✓ İlişkisel ve yaratıcılık unsurlarıdır.

Ayrıca muhasebe mesleğine istenilen itibar ve saygı gösterilebilmesi için aşağıdaki faaliyetler yerine getirilmelidir (Ayboğa, 2003, s. 356-357):

- ✓ Meslek mensuplarına teknik bilgi ve beceri ve muhasebe dışı bilgiler meslek örgütleri tarafından, eğitimler aracılığıyla verilmelidir.
- ✓ Mali Müşavir stajyerlerin ve meslek mensuplarının Staja Giriş Sınavında yetkinliğe ulaşabilmesinde, gerekli eğitim faaliyetleri için üniversiteler ve meslek örgütlerinin anlaşma yapmaları gereklidir.
- ✓ Stajyerlerin sınavları için sürekli kurslar düzenlenmelidir.
- ✓ Sınavlar istekler doğrultusunda arttırılarak, mensuplar için ihtiyaç olan makine teçhizat bulunmalıdır.
- ✓ Sürekli mesleki eğitim çalışmaları yapılarak, mesleki etik kuralları verilmeli ve uygulanması sağlanmalıdır.

2.3. Konu İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Günümüzde muhasebe kavramına, muhasebe eğitime ve muhasebe mesleğine; öğrencilerin, eğitim veren öğretim elemanların, meslek mensupları olan büro personelinin, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin ve Yeminli Mali Müşavirlerinin bakış açılarının farklı olduğu ve bu farklılıkları inceleyen literatürde birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların bazılarını aşağıda değinilmektedir.

Fisher ve Murphy (1995) çalışmasında, İngiltere de bulunan üniversite mezunu öğrencilerin ve muhasebe mesleğini icra eden mensupların muhasebe mesleğini nasıl tanımladıklarını incelemiştir. İnceleme sonucunda, katılımcıların bu mesleği çok fazla borç altına giren ve mali sahtekarlıklar yapan bir meslek olarak gördükleri tespit edilmiştir. Lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin teknik ve teknik

olmayan muhasebe becerileri ile ilgili görüşleri Usoff ve Feldmann (1998) araştırmasında analiz etmiştir. Çalışmada öğrencilerin, işverenlerin bazılarının teknik olmayan becerileri önemsedikleri ve bazılarının ise teknik becerileri önemsedikleri düşünüldüğü elde edilmiştir. Kıdemli öğrencilerin de teknik olmayan becerileri daha fazla önemsedikleri saptanmıştır. Bunlara ilave olarak eğitimciler, öğrencilerin teknik olmayan becerilerini önemsemesi konusunda farkındalıklarını arttırmak için zaman ve emek harcanması gerektiğini vurgulamaktadır. Böylece araştırmada, öğrencilerin sahip olduğu teknik olmayan beceriler, muhasebe mesleğinin kariyer gelişiminde önemli olduğu görülmektedir. Benzer bir şekilde, Erol ve Erkan (2008) çalışmasında, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde muhasebe eğitimi alan lisans öğrencilerinin başarılarını etkileyen unsurları incelemiştir. İnceleme sonucunda, öğrencilerin ticaret lisesi mezunu olmaları muhasebe derslerinde daha başarılı olduğunu göstermektedir. Öğretim elemanlarının da ders işleme teknikleri, öğrencilerin muhasebe dersindeki başarısını arttırdığı saptanmıştır.

Ayrıca Gençtürk, Demir ve Çarıkçı (2008) çalışmasında, Süleyman Demirel Üniversitesinde bulunan Meslek Yüksekokullarının İşletme ve Muhasebe eğitimi veren bölümlerindeki öğrencilerin bölümlere isteyerek gelip gelmediklerini, iş fırsatları hakkındaki bilgilerini, muhasebe-finance eğitiminin kendilerine katkılarını ve düşüncelerini ve okulun bulunduğu il ve ilçe hakkındaki bilgilerini analiz etmiştir. Çalışmada, birinci sınıf öğrencilerin programa istemeden gelmesine rağmen buradaki eğitimin kendilerine katkıda bulunduğu, bu eğitimin onlara iş fırsatları sağladığı ve okulun bulunduğu yerin gelişmesine de birinci sınıf öğrencilerin katkı sağladığı saptanmıştır. Ancak öğrenciler ikinci sınıfa geldiklerinde iş yaşamları ile ilgili endişe duydukları, yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve genelde teorik bilgiye sahip olarak uygulama yapamadıkları tespit edilmiştir.

Güney Afrika'daki Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Fakültesi Muhasebe Programı'nda bulunan yeni kayıt, birinci sınıf, ikinci sınıf, üçüncü ve son sınıf olan öğrencilerin muhasebeciler hakkındaki önyargılı algıları ve bu algıların cinsiyet, ana dil ve etnik nedeniyle değişiklik gösterip göstermediğini Wessels ve Steenkamp (2009) çalışmasında incelemiştir. Sonuçlara göre, öğrenciler muhasebecilerin yapılandırılmış, titiz, yalnız ve ilginç bireyler olduğunu düşünmektedir. Aynı zamanda algılar öğrencilerin bulunduğu etnik gruplar (beyazlar, siyahlar ve renkliler) arasında farklılaşmakta ama kadın ile erkek öğrenciler arasında ve Afrikanca ile İngilizce konuşan öğrenciler arasında ise farklılaşmamaktadır. Benzer bir şekilde, Çelik ve Serinkan (2011) çalışmasında Pamukkale Üniversitesinin İİBF' de farklı bölümlerde eğitim gören öğrencilerin muhasebe dersine olan tutumlarını incelemiştir. Çalışma sonucu, öğrencilerin hem farklı bölümlerde olması hem de farklı yöntemlerle dersi alması, muhasebe dersine olan tutumlarının bilişsel, duygusal ve davranışsal yönden değişiklik yarattığını saptamaktadır. Ancak öğrenci cinsiyetleri açısından bilişsel, duygusal ve davranışsal bakımından değişiklik yaratmadığı gözlenmektedir.

Otlu, Durmuş, ve Solak (2012) araştırmasında, Malatya Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümündeki birinci ve ikinci sınıf öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri bölüm ve 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik kanunundaki değişiklikler hakkında görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, öğrencilerin bu bölümle ilgili bilgi sahibi olmasının bölümü seçme olasılıklarını nasıl etkileyeceği ele alınmaktadır. Araştırmada, 252 öğrenciye uygulanan anketlerin sonucunda, öğrenciler muhasebe mesleğinin gelecek vadeden bir meslek olduğunu düşünmektedir. Ama öğrencilerin 3568 sayılı kanunla ilgili değişiklik hakkında bilgi sahibi olmadıkları ve kanunla ilgili değişikliği öğrendiklerinde bu bölümü seçtiklerine pişman oldukları saptanmıştır. Aynı zamanda farklı bölümlerde eğitim gören öğrencilerin; muhasebe dersinin verilme biçimi ve bu dersi veren öğretim elemanların özellikleri ile ilgili görüşlerini ve öğrencilerin öğretim elemanlarından beklentilerini ele alan Tuğay (2014) çalışmasında, öğrencilerin genelde muhasebe dersi almadıkları sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada öğrencilere göre, muhasebe dersini en iyi anlatma yönteminin tahtada anlatma yöntemi olduğu, orta düzeyde muhasebe dersinden zorlandıkları ve küçük bir öğrenci kısmının muhasebeyi meslek olarak seçmeyi düşündüğü tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenciler, öğretim elemanlarının teknolojiyi iyi kullanması, konuyu pekiştirmesi ve mesleki etik ve iletişim becerisine sahip olması gerektiğini çalışmada vurgulamıştır.

Bursa ilinde bulunan muhasebe meslek mensuplarının, Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitime ve bu eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine uygun olup olmadığı konusunda görüşleri Akbulut, Pekkaya ve Aksakaloğlu'nun (2014) araştırmasında incelenmiştir. Bursa'da 295

meslek mensubuna anket uygulanmıştır. Toplanan veriler T-testi, Anova testi gibi testlerle analiz edilmiştir. Sonuçlarda, meslek mensupları Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin yeterli olmadığını ve eğitim faaliyetlerinde kendilerinin aktif olması gerektiğini ifade etmiştir. Diğer taraftan, Gana’ da bir devlet üniversitesinde bulunan 516 lisans ve 78 yüksek lisans muhasebe öğrencilerinin muhasebe kavramlarına ve muhasebe mesleğine karşı algıları Mbawuni’nin (2014) araştırmasında analiz edilmiştir. Ayrıca bu algılar üzerine öğrenci cinsiyetlerinin ve lisans ve yüksek lisans öğrencilik durumlarının etkisi araştırılmıştır. Sonuç olarak, hem lisans hem de yüksek lisans öğrencilerinin muhasebe mesleği ve kavramları ile ilgili algıları pozitifdir. Öğrenci kategorileri olan lisans ve yüksek lisans arasında ve kadın ve erkek öğrencileri arasında algı farkları çok azdır.

Böylece incelenen çalışmaların çoğunda (Fisher & Murphy, 1995; Usoff & Feldmann, 1998; Erol & Erkan, 2008; Gençtürk vd., 2008; Wessels & Steenkamp, 2009; Çelik & Serinkan, 2011; Otlu vd., 2012; Tuğay, 201; Akbulut vd., 2014; Mbawuni, 2014) önlisans, lisans, yüksek lisans öğrencilerinin ve meslek mensuplarının muhasebe kavramlarına ve eğitimine ve muhasebe mesleğine karşı algıları ayrı gruplar halinde araştırılmıştır. Çalışmaların genelinde öğrenciler ve meslek mensuplarının tümü birlikte ele alınarak muhasebe eğitime karşı algıları çalışılmamıştır ve bu da literatürde eksikliğin oluşmasına neden olmuştur. Dolayısıyla literatürde oluşan bu eksiklik çalışma için bir motivasyon kaynağı oluşturmaktadır. Çalışmada, öğrencilerin ve meslek mensuplarının tamamı ele alınarak, muhasebe eğitime karşı algılarının belirlenmesi ve farklı katılımcılar arasında oluşan algı farklarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Yapılacak olan bu çalışmanın, literatüre önemli katkılarda bulunacağı ve gelecekte yapılacak çalışmalara da öncülük edeceği ümit edilmektedir.

3. Veri Seti ve Metodoloji

3.1. Çalışmanın Amacı ve Çalışma Soruları

Bu çalışmada, Türkiye’ de bir devlet üniversitesindeki Meslek Yüksekokulunda Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencileri, programdan mezun olup sektörde çalışanlar ve ilçede bulunan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler incelenmektedir. Çalışmanın amacı, muhasebe eğitimi almakta olan ve muhasebe eğitimi almış olan öğrencilerin ve meslek mensuplarının muhasebe eğitime karşı algılarını tespit etmektir. Ayrıca eğitim gören ve eğitimlerini tamamlayan öğrenciler ve meslek mensupları arasında algı farklılıklarının olup olmadığını da belirlemektir.

Dolayısıyla, çalışma aşağıdaki sorulara cevap bulmayı amaçlamaktadır.

- ✓ Meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin, programdan mezun olup sektörde çalışan öğrencilerin ve ilçede bulunan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin muhasebeyi seçme nedenleri arasında farklılık var mıdır?
- ✓ Meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin, programdan mezun olup sektörde çalışan öğrencilerin ve ilçede bulunan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin muhasebe eğitiminden beklentileri arasında farklılık var mıdır?
- ✓ Meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin, programdan mezun olup sektörde çalışan öğrencilerin ve ilçede bulunan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin muhasebe eğitime bakış açıları arasında farklılık var mıdır?
- ✓ Meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin, programdan mezun olup sektörde çalışan öğrencilerin ve ilçede bulunan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin muhasebe eğitimi benimseme motivasyonları arasında farklılık var mıdır?
- ✓ Katılımcılar arasında algı farkları var mıdır?

3.2. Çalışma Örnekleme

Bu çalışmanın örneklem seçiminde, Etikan, Musa ve Alkassim (2016) çalışmasında belirttiği uygunluk (tesadüfi) örneklem yöntemi kullanılmıştır. Tesadüfi örneklem yöntemi, popülasyondan birim/konu örneğinin seçilmesi için kullanılan olasılık dışı örnekleme tekniklerinden biridir. Aynı zamanda, tesadüfi örnekleme yöntemi, nüfusun veya evrenin her bir üyesinin yer alma olasılığı eşit olan bir nüfusun veya evrenin tasarlanan bir örneği olarak tanımlanmaktadır ve bu yöntem nüfusun bir temsilcisidir (Kerlinger, 1978). Ayrıca bu yöntemde, ele alınan çalışma konusunun bilgileri tüm evren için homojen olmalıdır (Mertens, 2014). İyi bir örneklem olduğunda ve belli bir nüfusa odaklanıldığında bu yöntemi kullanmak avantaj yaratmaktadır (Bryman, 2007). Diğer bir taraftan, Etikan ve diğerinin

(2016) çalışmasında belirttiği üzere, bu yöntem popülasyonun büyük olması ile tesadüflerin imkânsız olması durumunda kullanılmakta ve hatta bu yöntemle genelleştirme yapılmaktadır. Son olarak, tesadüfi örnekleme yöntemi ile kolay erişebilirlik, coğrafi yakınlık ve belirli zamanda uygulanabilirlik ölçütlerini karşılayan, hedef kitlenin üyeleri belirlenmektedir. Bu tür avantajlara sahip olan tesadüfi örnekleme yöntemi ile çalışma da daha doğru ve güvenilir sonuçlar elde edileceği öngörülmektedir.

Dolayısıyla, uygunluk örnekleme yöntemine göre, Türkiye’de bir devlet üniversitesindeki Meslek Yüksekokulunda Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programının 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında öğrenim gören öğrenciler, bu programdan mezun olup sektörde çalışan meslek mensupları ve okulun bulunduğu ilçedeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler çalışmanın örnekleme dahil edilmektedir.

3.3. Veri Seti

Çalışmada, hem öğrencilerin ve hem de meslek mensuplarının muhasebe eğitime bakış açısını belirleyebilmek için anket aracılığıyla veri toplanmaktadır. Anket, Atmaca ve Çoşgun’un (2014) çalışmasında veri toplamak amacıyla oluşturduğu anket çalışması, bu çalışmaya adapte edilmektedir. Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, katılımcıların demografik özelliklerini ortaya koymak için belirlenen sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ise, muhasebe eğitimi almakta olan öğrencilerin ve muhasebe eğitimi almış olan meslek mensuplarının muhasebe eğitimi seçme nedenlerini, muhasebe eğitiminden beklentilerini, muhasebeye bakış açılarını ve bu eğitimi benimseme motivasyonlarını tespit etmek için 22 soru vardır. Oluşturulan bu anket öncelikle Türkiye’de bir devlet üniversitesindeki Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programında öğrenim gören 58 öğrenciye dağıtılmış ve hepsinden yanıt alınmıştır. Sonrasında, ilçede bulunan toplam 12 Serbest Muhasebeci Mali Müşavire anket uygulanmış ve sadece 1 kişi tarafından anket doldurulmamış ve toplam 11 mali müşavir anketi doldurarak çalışmaya katılmıştır. Son olarak, mezun öğrenci grubuna sosyal medya aracılığıyla anketler 80 kişiye gönderilmiş ve 50 kişi ankete yanıt vererek çalışmaya katılmıştır. Dolayısıyla toplam 150 anket dağıtılmış ve 119 ankete cevap verilmiştir. Bu çalışmada dağıtılan anketlere geri dönüş oranı %79 oranında olduğu saptanmıştır. Anketlerden toplanan verileri doğru ve sağlıklı değerlendirebilmek için dağıtılan anketlere geri dönüş oranının Özoğlu (1992) çalışmasında bahsettiği üzere %40-%60 oran aralığında ve Büyüköztürk (2005) çalışmasında açıkladığı üzere %70 veya %80 oranının üzerinde olması gerekmektedir. Çalışmada anketlere geri dönüş oranı %79 olduğu için bu durum bize, toplanan verileri doğru ve sağlıklı biçimde değerlendirme ve yorumlama imkanı vermektedir.

Son olarak, çalışmadaki anketin güvenilirliği Cronbach Alfa değeri $r = .961$ bulunmuş ve elde edilen bu değer $0.80 < r < 1$ aralığında olduğu için ölçek güvenilir kabul edilmiştir.

3.4. Veri Analiz Yöntemi

Anket aracılığıyla toplanan veriler, SPSS 20 programı ile betimsel analiz (ortalama, yüzdelik ve standart sapma) ve çıkarımsal analiz (T- testi, One-Way ANOVA ve korelasyon testleri) yapılmaktadır. T-testi ve ANOVA, davranışsal ve sosyal bilimlerde, özellikle deneysel olmayan çalışmalarda en sık kullanılan istatistiksel yöntemlerden ikisidir. T testi, iki bağımsız popülasyon ortalaması arasındaki farkı inceler. One-Way ANOVA testi ise iki ve daha fazla bağımsız değişken diğer bir deyişle popülasyon arasındaki farkları araştırmaktadır. Bu iki testte hesaplama, numune ortalamalarına ve numune standart sapmalarına bağlıdır (Liu & Wang, 2021).

Dolayısıyla aşağıda yapılan analizlerin sonuçları, tablolar ile raporlanmakta ve bu tablolarda yer alan bulgular yorumlanmaktadır.

4. Ampirik Bulgular

Anket aracılığıyla toplanan veriler analiz edildikten sonra aşağıdaki tablolar ile özetlenmektedir. Tablo 1’de görüldüğü üzere, çalışmaya katılanların %37’ si kadın ve %63’ ü ise erkektir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerlilik Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerlilik	Kadın	44	37.0	37.0	37.0
	Erkek	75	63.0	63.0	100.0
	Toplam	119	100.0	100.0	

Tablo 2'ye bakıldığında, çalışmaya katılanların babalarının meslek dağılım sonuçları görülmektedir. Sonuçlara göre, katılımcı babalarının %95.0' i diğer meslek dallarını ve %5.0' i ise muhasebe mesleğini yapmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Baba Mesleği Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerlilik Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerlilik	Muhasebe Mesleği	6	5.0	5.0	5.0
	Diğer Meslekler	113	95.0	95.0	100,0
	Toplam	119	100.0	100.0	

Çalışmaya katılanların mezun oldukları lise türlerinin dağılımı Tablo 3'te raporlanmaktadır. Bu tabloda, 66 katılımcının (%55.9) ticaret lisesi, 36 katılımcının (%30.5) düz lise ve 16 katılımcının (%13.6) ise diğer lise türlerinden mezun oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Mezun Olduğu Lise Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerlilik Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerlilik	Ticaret lisesi	66	55.5	55.9	55.9
	Düz lise	36	30.3	30.5	86.4
	Diğer	16	13.4	13.6	100.0
	Total	118	99.2	100.0	
	Eksiklik	1	.8		
Toplam		119	100.0		

Tablo 4'te katılımcıların eğitim durumlarının dağılımı gösterilmektedir. Çalışmaya katılanların %25.2'si birinci sınıf öğrencileri, %23.5'i ikinci sınıf öğrencileri, %42.0' si bu programdan mezun olup ve bu sektörde çalışan meslek mensupları ve %9.2'si ise ilçede bulunan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerdir.

Tablo 4. Katılımcıların Mevcut Durum Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerlilik Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerlilik	1. sınıf	30	25.2	25.2	25.2
	2. sınıf	28	23.5	23.5	48.7
	Meslek mensubu	50	42.0	42.0	90.8
	Mali Müşavir	11	9.2	9.2	100.0
	Toplam	119	100.0	100.0	

Tablo 5'de katılımcı cinsiyetinin değişkenler üzerine etkisinin araştırıldığı *T*-testi ve betimsel istatistiksel analiz sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlara göre, katılımcı cinsiyetinin muhasebe bölümünü seçme nedenleri ($t(114.364)=.445$; $p=.657$), muhasebe eğitiminden beklentileri ($t(115.925)=.974$; $p=.332$), muhasebe eğitimine bakış açıları ($t(115.829)=1.316$; $p=.191$) ve muhasebe eğitimini benimseme motivasyonları ($t(116.889)=1.720$; $p=.088$) üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Dolayısıyla bu durum, öğrencilerin ve meslek mensuplarının kadın veya erkek olması muhasebe eğitimini seçme nedenlerini, beklentilerini, eğitime bakış açılarını ve bu muhasebe eğitimini benimseme motivasyonlarını etkilemediğini göstermektedir.

Tablo 5. Katılımcı Cinsiyetinin Muhasebe Eğitimini Seçme Nedenleri, Muhasebe Eğitimini den Beklentileri, Muhasebe Eğitime Bakış Açıları ve Muhasebe Eğitimini Benimseme Motivasyonları Üzerindeki Etkisinin Araştırıldığı T-Testi ve Betimsel İstatistiksel Sonuçları

	Cinsiyet						%95 Güvenirlilik Aralığı	t	df	P
	Kadın			Erkek						
	M	SD	N	M	SD	N				
Nedenler	4.10	.660	44	4.04	.971	75	-.230, .364	.445	114.364	.657
Beklentiler	4.11	.642	44	3.96	.997	75	-.151, .444	.974	115.925	.332
Bakış Açısı	4.27	.594	44	4.09	.920	75	-.092, .458	1.316	115.829	.191
Motivasyon	4.15	.566	44	3.90	1.00	75	-.037, .532	1.720	116.889	.088

Aşağıda Tablo 6' da görüldüğü gibi katılımcı babalarının sahip olduğu mesleklerin değişkenler üzerine etkisinin araştırıldığı T-testi ve betimsel istatistiksel analiz sonuçları bulunmaktadır. Tablo 6' da görüldüğü üzere, katılımcıların baba mesleğinin, muhasebe seçme nedenleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır ($t(117)=.147$; $p=.883$). Ayrıca katılımcı babalarının sahip olduğu meslekler, katılımcıların muhasebe eğitiminden beklentilerini ($t(117)=.425$; $p=.671$), muhasebe eğitimine bakış açılarını ($t(117)=.144$; $p=.886$) ve muhasebe eğitimini benimseme motivasyonlarını ($t(117)=.652$; $p=.516$) istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde etkilemediği görülmektedir.

Görüldüğü üzere, katılımcıların babaları hangi mesleklere sahip olursa olsun muhasebeyi eğitimini seçme nedenlerini, beklentilerini, bakış açılarını ve motivasyonlarını etkilememektedir.

Tablo 6. Katılımcı Babalarının Sahip Olduğu Mesleğin Muhasebe Eğitimini Seçme Nedenleri, Muhasebe Eğitiminden Beklentileri, Muhasebe Eğitime Bakış Açıları ve Muhasebe Eğitimini Benimseme Motivasyonları Üzerindeki Etkisinin Araştırıldığı T-Testi ve Betimsel İstatistiksel Sonuçları

	Baba Mesleği						%95 GüvenirlilikAr alığı	T	df	P
	Muhasebe Mesleği			Diğerleri						
	M	SD	N	M	SD	N				
Nedenler	4.11	1.315	6	4.06	.845	113	-.668, .776	.147	117	.883
Beklentiler	4.17	1.376	6	4.01	.857	113	-.577, .893	.425	117	.671
Bakış Açısı	4.20	1.296	6	4.15	.792	113	-.631, .730	.144	117	.886
Motivasyon	4.22	1.214	6	3.98	.855	113	-.486, .963	.652	117	.516

Tablo 7'de katılımcıların mezun oldukları lise türünün değişkenler üzerinde etkisinin araştırılması amacıyla yapılan varyans analiz sonuçları bulunmaktadır. Tablo 7'ye göre katılımcıların mezun oldukları lise türlerinin muhasebeyi seçme nedenleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu saptanmaktadır ($F(2,115)=4.754$; $p=.01$). Bu anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için Scheffe testi yapılmıştır. Scheffe testinin sonucuna göre, ticaret lisesi mezunları ($M=4.24$; $SD=.812$) ile diğer lise türü mezunları ($M=3.55$; $SD=1.153$) arasında anlamlı bir fark vardır ($p=.016$). Ancak düz lise mezunları ($M=3.94$, $SD=.727$) ile diğer iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Ayrıca, katılımcıların mezun oldukları lise türlerinin, muhasebe eğitiminden beklentilerini istatistiksel olarak önemli bir biçimde etkilemediği saptanmaktadır ($F(2,115)=.288$; $p=.750$). Tablo 7'ye bakıldığında katılımcıların mezun oldukları lise türleri de, katılımcıların muhasebe eğitimine bakış açısı üzerine istatistiksel olarak önemli bir farklılık yaratmamaktadır ($F(2,115)=.823$; $p=.442$). Son olarak da, katılımcıların mezun oldukları lise türlerinin katılımcıların muhasebe eğitimini benimseme

motivasyonları üzerine istatistiksel olarak önemli bir farklılık oluşturmamaktadır ($F(2,115)=1.445$; $p=.240$).

Tablo 7. Katılımcıların Mezun Oldukları Lise Türünün Muhasebe Eğitimini Seçme Nedenleri, Muhasebe Eğitiminden Beklentileri, Muhasebe Eğitime Bakış Açıları ve Muhasebe Eğitimini Benimseme Motivasyonları Üzerindeki Etkisinin Araştırıldığı Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Nedenler	Gruplar arası	6.719	2	3.360	4.754	.010
	Grup içi	81.274	115	.707		
	Toplam	87.993	117			
Beklentiler	Gruplar arası	.457	2	.228	.288	.750
	Grup içi	91.087	115	.792		
	Toplam	91.543	117			
Bakış_ açısı	Gruplar arası	1.108	2	.554	.823	.442
	Grup içi	77.387	115	.673		
	Toplam	78.495	117			
Motivasyon	Gruplar arası	2.193	2	1.096	1.445	.240
	Grup içi	87.273	115	.759		
	Toplam	89.466	117			

Sonuç olarak, Tablo 7’de öğrencilerin ve meslek mensuplarının ticaret lisesi mezunu olmaları muhasebeyi seçme nedenlerini etkilemektedir. Diğer bir deyişle ticaret lisesi mezunlar daha fazla muhasebe eğitimini seçmektedir. Ama bu öğrencilerin ve meslek mensuplarının herhangi bir liseden (ticaret lisesi, düz lise ve diğer liseler) mezun olması, muhasebe eğitiminden beklentilerine, bakış açlarına ve bu muhasebe eğitimini benimseme motivasyonlarına karşı algılarını değiştirmedeği saptanmaktadır.

Tablo 8’e bakıldığında ise katılımcıların bulunduğu grupların değişkenler üzerinde etkisini araştırmak için yapılan varyans analiz sonuçları görülmektedir. Sonuçlara göre, katılımcıların bulunduğu grupların muhasebe eğitimini seçme nedenleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır ($F(3,115)=6.481$; $p=.000$). Bu anlamlı farklılığın hangi iki grubun arasında olduğunu tespit etmek için Tamhane testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre, muhasebe eğitimini seçme nedenleri birinci sınıf öğrencileri ($M=3.63$; $SD=.982$) ile ikinci sınıf öğrencileri ($M=3.68$; $SD=.956$) arasında anlamlı bir fark yoktur ($p=1.00$). Ancak birinci sınıf öğrencileri ile bu sektörde çalışan meslek mensupları ($M=4.39$; $SD=.572$) arasında ($p=.002$) ve birinci sınıf öğrencileri ile mali müşavirler ($M=4.70$; $SD=.221$) ($p=.000$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Dahası ikinci sınıf öğrencileri ile programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar ($p=.005$) ve ikinci sınıf öğrencileri ile mali müşavirler ($p=.000$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, mali müşavirler ile programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar arasında ($p=.032$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır.

Katılımcı gruplarının muhasebe eğitiminden beklentileri üzerine Tablo 8’e göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmaktadır. Bu farklılığın hangi iki grup arasında oluştuğunu saptamak için Tamhane testi yapılmıştır. Bu teste göre, birinci sınıf öğrencileri ile ikinci sınıf öğrencileri arasında ($p=.655$) ve mali müşavirler ile programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar arasında ($p=.995$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Dahası, birinci sınıf öğrencileri ($M=3.83$; $SD=.810$) ile programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar ($M=4.35$; $SD=.655$) arasında ($p=.025$) ve birinci sınıf öğrencileri ile mali müşavirler ($M=4.44$; $SD=.437$) arasında ($p=.025$) anlamlı farklılık oluşmaktadır. İkinci sınıf öğrencileri ($M=3.46$; $SD=1.104$) ile programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar ($p=.002$) ve ikinci sınıf öğrencileri ile mali müşavirler ($p=.002$) arasında anlamlı farklılık vardır.

Ayrıca Tablo 8’de birinci sınıf ve ikinci sınıf öğrenci grupların, programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar ve mali müşavir gruplarının muhasebeye bakış açısı üzerine anlamlı farklılık

yaratmadığı belirlenmiştir. Bu farklılığın hangi iki grup arasında olduğunu bulmak için Tamhane testi uygulanmıştır. Dolayısıyla bu teste göre, programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar ile mali müşavirler ($p=.399$) ve ikinci sınıf öğrencileri ile birinci sınıf öğrencileri ($p=.989$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı saptanmaktadır. Bu grupların dışında ise, birinci sınıf öğrencileri ($M=3.82$; $SD=.838$) ile programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar ($M=4.51$; $SD=.452$) arasında ($p=.001$) ve birinci sınıf öğrencileri ile mali müşavirler ($M=4.69$; $SD=.259$) arasında ($p=.000$) anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ayrıca ikinci sınıf öğrencileri ($M=3.66$; $SD=1.021$) ile programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar ($p=.001$) ve ikinci sınıf öğrencileri ile mali müşavirler ($p=.000$) arasında da anlamlı farklılık yoktur.

Bu test sonuçlarında görüldüğü üzere, mali müşavirlerin ve programdan mezun olup bu sektörde çalışanların muhasebe eğitime karşı bakış açılarının daha pozitif olduğu ortaya çıkmaktadır. Çünkü bireylerin aldığı eğitim ve sektördeki çalışma deneyimi arttıkça yani teori ve uygulama birleştikçe mesleklerini daha çok sevmekte ve mesleklerine saygı ve itibar göstermektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Bulunduğu Grupların Muhasebeyi Seçme Nedenleri, Muhasebe Eğitiminden Beklentileri, Muhasebe Eğitime Bakış Açuları ve Muhasebe Eğitimini Benimseme Motivasyonları Üzerindeki Etkisinin Araştırıldığı Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Nedenler	Gruplar arası	19.443	3	6.481	10.778	.000
	Grup içi	69.153	115	.601		
	Toplam	88,596	118			
Beklentiler	Gruplar arası	17.053	3	5.684	8.735	.000
	Grup içi	74.833	115	.651		
	Toplam	91.886	118			
Bakış_ açısı	Gruplar arası	19.498	3	6.499	12.626	.000
	Grup içi	59.198	115	.515		
	Toplam	78.696	118			
Motivasyon	Gruplar arası	15.213	3	5.071	7.841	,000
	Grup içi	74.369	115	.647		
	Toplam	89.581	118			

Ayrıca, katılımcıların bulunduğu grupların, muhasebe eğitimini benimseme motivasyonları üzerine etkisi Tablo 8’ de görüldüğü gibi istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmektedir. Bu farklılığın hangi iki grup arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tamhane testine göre, şu gruplar arasında farklılık olduğu saptanmıştır. Birinci sınıf öğrencileri ($M=3.71$; $SD=.746$) ile programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar ($M=4.28$; $SD=.694$) arasında ($p=.006$) ve birinci sınıf öğrencileri ile mali müşavirler ($M=4.56$; $SD=.367$) arasında ($p=.000$) anlamlı bir farklılık saptanmaktadır. Dahası, ikinci sınıf öğrencilerin ($M=3.57$; $SD=1.110$) hem mali müşavirler ile arasında ($p=.001$) hem de programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar ile arasında ($p=.023$) anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ancak yapılan Tamhane testine göre hem birinci sınıf öğrencileri ile ikinci sınıf öğrencileri arasında ($p=.996$) hem de programdan mezun olup bu sektörde çalışanlar ile mali müşavirler arasında ($p=.359$) istatistiksel bir anlamlı farklılık olmadığı belirlenmektedir.

Dolayısıyla, Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencilerinin sektörde çalışanlara göre muhasebe eğitimini benimseme motivasyonları farklıdır. Bunun nedeni Tuğay’ın (2014) çalışmasında saptandığı üzere, öğrencilerin orta düzeyde muhasebe dersinden zorlanmaları ve öğrencilerin çok küçük bir kısmının muhasebe mesleğini seçmek istemeleri olabilir.

Tablo 9’da korelasyon analiz sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlara göre, katılımcıların muhasebe eğitiminden beklentileri ile bu eğitime bakış açıları arasında güçlü pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır ($r=.823, p<.01$). Aynı zamanda muhasebe seçme nedenleri ile bu eğitimden beklentiler

arasında ($r=.796, p<.01$) ve muhasebe seçme nedenleri ile muhasebeye bakış açıları arasında ($r=.765, p<.01$) güçlü ve olumlu bir ilişki vardır. Katılımcıların muhasebeyi seçme nedenleri ile muhasebeyi benimseme motivasyonları arasında da pozitif yönde güçlü bir ilişki tespit edilmektedir ($r=.743, p<.01$). Son olarak, araştırmaya katılanların muhasebeyi benimseme motivasyonları ile muhasebeye bakış açıları ($r=.785, p<.01$) ve muhasebeyi benimseme motivasyonları ile muhasebe eğitiminden beklentileri arasında da ($r=.757, p<.01$) güçlü yönde olumlu bir ilişki olduğu bulunmaktadır.

Tablo 9. Katılımcıların Muhasebeyi Seçme Nedenleri, Muhasebeden Beklentileri, Muhasebeye Bakış Açılı ve Muhasebeyi Benimseme Motivasyonlarının Birbiri ile İlişkisi

	Nedenler	Beklentiler	Bakış Açısı	Motivasyon
Nedenler	-	.796*	.765*	.743*
Beklentiler	.796*	-	.823*	.757*
Bakış Açısı	.765*	.823*	-	.785*
Motivasyon	.743*	.757*	.785*	-

* $p<.01$

Sonuç olarak, katılımcıların; muhasebeyi seçme nedenleri, muhasebe eğitiminden beklentileri, muhasebeye bakış açıları ve muhasebeyi benimseme motivasyonları arasında karşılıklı ve güçlü bir ilişki olduğu saptanmaktadır.

5. Sonuç ve Tartışma

Dünyada ve ülkemizde ticaret, muhasebe ve muhasebe eğitim alanlarında birçok değişimler ortaya çıkmaktadır. Bu değişimlere, başta firmalar olmak üzere eğitim kuruluşları ve öğrenciler adapte edilmeye çalışılmaktadır. Bu süreç içerisinde muhasebe eğitimine yönelik oluşan birçok görüşün ele alınması ile firmaların muhasebe konusunda ihtiyaç duyduğu nitelikler ortaya konulmakta ve öğrencilerin muhasebe eğitim becerileri ihtiyaçlar doğrultusunda uyumlaştırılmaktadır.

Çalışmamızın amacı, Türkiye’de bir devlet üniversitesindeki Meslek Yüksekokulunda Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı’nda eğitimine devam eden öğrencilerin, bu okuldan mezun olarak bu sektörde çalışanların ve Meslek Yüksekokulu’nun bulunduğu ilçedeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin muhasebe eğitime karşı algılarını belirlemek ve katılımcılar arasında karşılaştırma yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda dönüt alınan 119 anketten toplanan veriler, betimsel ve çıkarımsal testler ile analiz edilmekte ve birçok sonuç elde edilmektedir.

Bu çalışma sonuçlarına göre ilk olarak, katılımcıların %37’si kadın %63’ü erkek olması ve katılımcıların baba mesleklerinin %5’i muhasebe mesleği %95’i de diğer meslek türüne sahip olmasının; muhasebe seçme nedenleri, muhasebe eğitiminden beklentileri, muhasebe eğitime bakış açıları ve muhasebeyi benimseme motivasyonları üzerine farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada katılımcıların %55.9’u ticaret lisesinden, %30.5’i düz liseden ve %13.6’sında diğer lise türlerinden mezun olmalarının muhasebeyi seçme nedenleri üzerine farklılık yarattığı belirlenirken, farklı liselerden mezun olmalarının muhasebe eğitiminden beklentileri, muhasebe eğitime bakış açıları ve muhasebe eğitimini benimseme motivasyonları üzerine farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, Atmaca ve Çoşgun’un (2014) çalışma sonuçları ile benzerdir. Atmaca ve Çoşgun (2014) çalışmasına göre, öğrenci cinsiyetlerinin ve mezun oldukları lise türlerinin muhasebe eğitimini seçme nedenleri, beklentileri, bakış açıları ve muhasebe eğitimini benimseme motivasyonları üzerinde farklılık yaratmadığı saptanmıştır. Ancak Çakır, Canbaz ve Gümüş’ün (2014) çalışmasında öğrencilerin diğer lise türlerine göre ticaret lisesinden mezun olması muhasebe eğitimine bakışını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir ve görüldüğü üzere tespit edilen sonuç ile bu çalışma sonucu uyumlu değildir.

İkinci olarak, yapılan analiz sonucunda katılımcıların %25.2’si birinci sınıf öğrencisi, %23.5’i ikinci sınıf öğrencisi, %42’si bu programdan mezun olarak sektörde çalışanlar ve %9.2’side mali müşavir olması, yani katılımcıların farklı gruplarda yer alması muhasebeyi seçme nedenleri üzerine farklılık yarattığı saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların farklı gruplarda yer almasının muhasebe eğitiminden beklentileri, muhasebe eğitime bakış açıları ve bu muhasebe eğitimini benimseme motivasyonları üzerine algı farklılıkları oluşturmaktadır. Çalışmada elde edilen bu sonuçlar, Coşkun,

Kır ve Özbay'ın (2017) çalışmasında elde ettiği sonuçlar ile uyumludur. Coşkun, Kır ve Özbay'ın (2017) çalışmasında katılımcı grupları arasında muhasebe eğitime bakış açıları farklı olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda, çalışmada saptanan bu sonuçlar, Kandemir ve diğerlerin (2016) ve Wells (2015) incelemesinde elde ettiği sonuçlarla da paralellik göstermektedir. Benzer bir şekilde, Al Mallak ve diğerlerinin (2020) yaptığı çalışmada da, Sudi Arabistan'daki üniversite muhasebe öğrencilerinin muhasebe eğitiminde genel becerilerin (entelektüel, kişisel, kurumsal ve işletme yönetimi, kişilerarası iletişim ve muhasebede etik) geliştirilmesi ile ilgili algıları olumludur.

Çalışmada üçüncü olarak da, muhasebe eğitimi seçme nedenleri, muhasebe eğitiminden beklentileri, muhasebe eğitime bakış açıları ve bu eğitimi benimseme motivasyonları birbirlerini güçlü bir şekilde olumlu yönde etkilemektedir.

Böylece, Mali Müşavirler ve bu programdan mezun olup sektörde çalışanların, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı'nda devam eden öğrencilere göre muhasebe eğitime karşı algılarının daha yoğun olduğu görülmektedir. Bu da bize, öğrencilerin çalışma hayatına girdiklerinde muhasebe eğitime ve muhasebe mesleğine bakış açıları olumlu yönde değişmektedir. Çalışmadan elde edilen bu bulgular, literatüre önemli katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda, bu çalışmanın bazı kısıtları vardır ve bu kısıtlar gelecekteki çalışmalar için motive edicidir. Örneğin; bu çalışmada, tek bir üniversitenin temel alınarak kısıtlı öğrenci sayısına ulaşılması, gelecekteki çalışmalarda daha fazla üniversiteye ve daha farklı bölüm öğrencilerine ulaşılabilir. Sektörde çalışan daha fazla kişiye ulaşarak da örneklem sayısı artırılabilir. Ayrıca öğrencilerin muhasebe eğitimi ve mesleği ile ilgili algılarının öğrenme yaklaşımlarını ve öğrenme kalitelerini etkileyip etkilemediği, bu çalışmada araştırılmamış olması gelecekteki çalışmalar için motive edici olabilir.

Kaynakça

- Akbulut, H., Pekkaya, M. & Aksakaloğlu, M. (2014). Meslek Mensuplarının Bakış Açısıyla Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitimi: Bursa İli Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 62, 73-92.
- Al Mallak, M.A., Tan, L.M. & Laswad, F. (2020). Generic skills in accounting education in Saudi Arabia: Students' perceptions. *Asian Review of Accounting*, 28 (3), 395-421.
- Atmaca, M. & Çoşgun, N. (2014). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'ne Bağlı Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyonlarının ve Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 167-184.
- Ayboğa, H. (2003). Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitim. *T.C. Marmara Üniversitesi İ.I.B.F. Dergisi*, 18 (1), 327-359.
- Bakır, M. (2011). *Denetim ve Meslek Hukuku 6. Baskı*. Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Bryman, A. (2007). Barriers To Integrating Quantitative And Qualitative Research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1 (1), 8-22.
- Büyükoztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 133-148.
- Coşkun, S., Kır, A. & Özbay, F. (2017). Meslek Yüksekokulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakış Açılarının ve Mesleki Eğitimden Beklentilerinin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICMEB17 Özel Sayısı, 314-329.
- Çakır, N., Canbaz, S. & Gümüş, S. (2014). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimindeki Algı Ve Beklentilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Uzunköprü MYO Örneği. *Uluslararası Hakemli Pazarlama ve Pazar Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 183-212.
- Çelik, M. & Serinkan, C. (2011). Muhasebe Dersine Yönelik Tutumlarda Üniversite Öğrencilerinin Bireysel ve Bölümsel Farklılıkları. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi (MÖDAV)*, 13 (3), 289-321.
- Dağdeviren, İ. E., Mirza, Ş. & Dağdeviren, F. (2016). Muhasebe Programının Öğrenci Perspektifinden Değerlendirilmesine Yönelik Uşak Üniversitesinde Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICAFR 16 Özel Sayısı, 491-505.
- Demir B. (2012). Muhasebeye Yön Veren Gelişmeler ve Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitimine Yansımaları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (4), 109-120.
- Erol, M. & Erkan, G. (2008). Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Başarılarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Biga İktisadi ve İdari Birimler Fakültesinde Bir Araştırma. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10 (14), 284-301.
- Etikan, İ., Musa, S.A. & Alkassim, R.S. (2016). Comparison of Convenience Sampling and Purposive Sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5 (1), 1-4.
- Fisher, R. & Murphy, V. (1995). A Pariah Profession? Some Student Perceptions Of Accounting And Accountancy. *Studies in Higher Education*, 20 (1), 45-58.
- Gençtürk, M., Demir, Y. & Çarıkçı, O. (2008). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe-Finans Eğitimine Bakış Açıları ve Farkındalıkları Üzerine Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 209-228.
- Germanou, E., Hassall, T. & Tournas, Y. (2009). Students' Perceptions Of The Accounting Profession : A Work Values Approach. *Asian Review of Accounting*, 17 (2), 136-148.
- Kandemir, T., Kardeş, Z. & Baykut, E. (2016). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakış Açıları: Afyon Kocatepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (2), 133-151.
- Kerlinger, F. N. (1978). *Foundations Of Behavioral Research (2. Baskı)*. New York: Rinehart and Winston.

- Lazol, İ. (2011). *Genel Muhasebe 17. Baskı*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Liu, Q. & Wang, L. (2021). *t-Test and ANOVA for data with ceiling and/or floor effects*. *Behavior Research Methods*, 53, 264-277. <https://doi.org/10.3758/s13428-020-01407-2>
- Mbawuni, J. (2014). Examining Students' Feelings and Perceptions of Accounting Profession in a Developing Country: The Role of Gender and Student Category. *International Education Studies*, 8 (6), 9-23.
- Montano, J.L.A., Donoso, J.A., Hassall, T. & Joyce, J. (2001). Vocational skills in The Accounting Professional Profile: The Chartered Institute of Management Accountants (CIMA) Employers' Opinion. *Accounting Education*, 10 (3), 299-313.
- Otlu, F., Durmuş, A.F. & Solak, B. (2012). Meslek Yüksekokulları Muhasebe Ve Vergi Bölümlerindeki Muhasebe Eğitimi Ve Bölümün Geleceği Hakkında Bir Araştırma: Malatya Meslek Yüksekokulu Uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 55, 35-50.
- Özcan, İ., Ünal, G. F. & Helhel, Y. (2009). Muhasebe Programı Öğrencilerinin Cinsiyet ve Öğretim Durumunun Muhasebe Mesleğine Yönelik Tutumları ile İlişkilendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 41, 170-181.
- Özoğlu, S.Ç. (1992). Davranış Bilimlerinde Anket: Bilgi Toplama Aracının Geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 321-39.
- Romanus, O. O. & Arowoshegbe, A. (2014). The Challenges of Accounting Education: The Nigerian Experience. *Accounting and Finance Research*, 3 (2), 129-137.
- Țicoi, C.F. & Albu, N. (2018). What factors affect the choice of accounting as a career? The case of Romania. *Accounting and Management Information Systems*, 17 (1), 137-152.
- Tuğay, O. (2014). Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Muhasebe Dersine Yönelik Algıları ve Muhasebe Öğretim Elemanlarından Beklentileri Üzerine Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde Bir Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 9 (3), 49-68.
- Usoff, C. & Feldmann, D. (1998). Accounting Students' Perceptions of Important Skills for Career Success. *Journal of Education for Business*, 73 (4), 215-220.
- Wells, P.K. (2015). New Zealand high school students' perception of accounting: How and why those perceptions were formed. *Accounting Education*, 24 (6), 461-479. <https://doi.org/10.1080/09639284.2015.1072727>
- Wessels, P.L. & Steenkamp, L.P. (2009). An Investigation In to Students' Perceptions Of Accountants. *Meditari Accountancy Research*, 17 (1), 117-132.